

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Олена Маковська,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри філології та культурології

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Правова політика – це специфічне політико-правове явище, що відбувається у сфері права, є різновидом державної політики і потребує регулювання з боку державних органів. Слід зазначити, що ефективна правова політика може бути сформована лише в стабільному суспільстві. Основними інституціями, які формують основу правової політики в Україні, є Верховна Рада України, Президент України та Кабінет Міністрів України.

Основним засобом реалізації та визначення правової політики є нормативно-правові акти. Однак останнім часом збільшилася кількість стратегічних правових актів - концепцій, доктрин, програм тощо. Ці державні документи є важливим і визначальним джерелом правової політики України та слугують правовою основою правової політики у сфері освіти, оскільки основне місце займають міжнародні та національні правові акти, що регулюють освітню діяльність, а також індивідуальні акти правозастосування.

Основою управління освітою є державна освітня політика, яка закріплена в чинному законодавстві та регулює управлінську діяльність. Відповідно до статті 3 Закону України «Про вищу освіту» державну політику у сфері вищої освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки [1]. Стаття 10 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» зазначає, що однією з основних засад внутрішньої політики держави у гуманітарній сфері є підвищення ролі вищої освіти і науки як основ становлення в Україні ефективної «економіки знань» [2].

Держава ставить конкретні цілі перед вищою освітою, вибудовує план дій та чіткий політичний курс у цій сфері [3]. Державна політика характеризується постійною реалізацією заходів щодо реформування освітньої галузі. Результатом цієї політики є запровадження відкритої демократичної моделі управління, заснованої на активній взаємодії з навколишнім середовищем. Сьогодні держава є демократичним регулятором суспільних відносин, гарантом інтересів і прав кожного громадянина, основними функціями якого є регулювання та захист, виходячи з принципу, що держава для людини, а не людина для держави.

Як зазначає Хомишин І. «Інститут освіти як провідний чинник у формуванні особистості відіграє одну з основних ролей у державотворенні та реалізації державної соціальної політики. Сучасна освіта виконує низку важливих соціальних функцій: трансляцію соціокультурних цінностей; соціалізацію особистості; функцію соціального контролю тощо [3].

Державна політика у сфері освіти – це сукупність визначених законодавством дій державних органів, спрямованих на формування та реалізацію стратегічних завдань у сфері освіти, удосконалення і розвиток системи освіти відповідно до потреб особи і суспільства.

Основними ознаками державної освітньої політики є:

по-перше, вона є однією зі складових загальної державної політики;

по-друге, визначається та реалізується конкретними державними органами, визначеними законодавством;

по-третє, спрямована на функціонування та розвиток системи освіти;

по-четверте, реалізується від імені держави через органи та установи, що представляють усі гілки державної влади.

Правову політику у сфері освіти слід розглядати як один з основних напрямів державної політики, який поєднує в собі мету, завдання, принципи, очікувані результати, механізми та повинен оперативно реагувати на зміни в суспільстві та державі, бути комплексним і вирішувати всі проблеми у

взаємозв'язку з іншими проблемами; бути ефективним і авторитетним серед населення.

На думку науковців основними етапами державної політики у сфері освіти є: 1) визначення ключових завдань (формування у здобувачів потреби у самоосвіті, сприяння розвитку критичного мислення та комунікативних здібностей, самореалізації як майбутнього фахівця); 2) окреслення тактичних та стратегічних цілей; 3) напрацювання методів, засобів і форм діяльності.

Основними реаліями освітньої політики Української держави в цілому є забезпечення якості освіти, що здобувається в Україні, поглиблення та розширення міжнародного співробітництва у сфері освіти, сприяння розвитку та вдосконаленню співпраці закладів вищої освіти з міжнародними організаціями та установами тощо.

Слід підкреслити, що управління та організація діяльності у закладах вищої освіти є важливим питанням у формуванні загальної державної політики щодо оптимізації вищої освіти на основі короткострокових і довгострокових програм розвитку освіти, пошуку ефективної структурної та управлінської системи в окремих закладах вищої освіти і в системі вищої освіти в цілому.

Таким чином, національна освітня політика є основою загальнодержавної політики з комплексною і цілісною системою заходів державних інституцій щодо системного управління освітньою галуззю з метою підвищення її ефективності, іміджу та ролі в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

3. Хомишин І. Механізм реалізації державної політики в сфері вищої освіти. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5638/vnulpurn201685518.pdf>